

Familjen läser

Nyhetsbrev augusti 2025

Läsning som rättighet – därför gör vi det vi gör

Av: Lotta Ahlin

Skolstart – för många barn kanske deras allra första möte med skriftspråket; det mödosamma arbetet med att förstå och behärska de krumelurer som gör dig till en läsare. För oss i Familjen läser innebär det ännu en chans att vara med och göra skillnad.

Att kunna läsa och skriva är en förutsättning för att fullt ut kunna utvecklas till en delaktig samhällsmedborgare. Att behärska skriftspråket är ett övergripande mål i skolans läroplan och ett medel för att kunna tillägna sig utbildningen. *Lära sig att läsa – läsa för att lära.*

Det vi gör utgår från en insikt som känns både tung och angelägen. Alla barn växer inte upp med samma möjligheter att utveckla sitt språk, sin läsning, sin relation till böcker och utbildningens betydelse. Ojämligheten i barns uppväxtvillkor är verklig – och den börjar tidigt. I flera år har vi vetat att av de barn som har lågutbildade föräldrar kommer endast hälften in på gymnasiet. *Hälften.* För barn till föräldrar med gymnasial eller eftergymnasial utbildning kommer 80-90 procent in på gymnasiet. Och man kan, som bekant, inte välja sina föräldrar.

I skolan pratar man ibland om *Matteuseffekten*. Fenomenet hänförs till bibelcitatet:

Var och en som har, han skall få, och det i överflöd, men den som inte har, från honom skall tas också det han har

Under förskoleåren tillägnar sig barnet språkliga förutsättningar vad gäller språkets innehåll, struktur och grammatik. De barn som redan kan mycket får mer kunskap och erfarenheter, och självtilliten ökar. För de barn som inte får den språkliga stimulansen tidigt inträder också Matteuseffekten tidigt. Barnen undviker läsning och riskerar därmed att tilliten till den egna förmågan sjunker. I och med inträdet i skolan börjar jämförelserna med andra barn. *De andra kan, jag kan inte.* I värsta fall blir det en negativ spiral där självförtroendet tar stryk.

Därför är vårt arbete så viktigt. De barn som går sitt sista år på förskolan rustas med bokstavskännedom och de första stegen i läsinläringen tas. Förskolorna ligger i områden med hög andel lågutbildade föräldrar. Föräldrarna erbjuder cirkelträffar där de får kunskap och redskap för att kunna stötta sina barn i skolan. Tillsammans med duktiga förskolepedagoger och andra aktörer bygger vi läsande relationer och stärker barnens framtid. Varje gång Matteuseffekten inte får tillfälle att gro är en seger.

Nu går jag i pension, men mitt engagemang för barns rätt till likvärdiga möjligheter bär jag med mig. Detta illustreras i mitt huvud av ett barn, som rak i ryggen stegar in i skolan med en stark förvisning om att det ska gå bra, *jag är en som kan.*

Och, glöm aldrig att om vi menar allvar med att ALLA barn ska lyckas i skolan så måste vi fortsätta kampen mot ojämlikhet med en dåres envishet och aldrig tappa fokus från arbetet med att nå varje unge!

Foto: Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Om Familjen läser

Unga som går ut grundskolan utan behörighet för nationella gymnasieprogram löper dubbelt så stor risk för att hamna i utanförskap. Förutsättningarna för att barn ska lyckas i skolan är dock ojämlika. Den mest avgörande indikatorn för barns skolframgång är deras föräldrars utbildningsbakgrund – av barn med lågutbildade föräldrar är det bara hälften som uppnår gymnasiebehörighet.

Familjen läser är ett förebyggande och tvärsektoriellt arbetssätt som förbättrar förutsättningarna för att barn från områden med låg utbildningsnivå ska lyckas i skolan.

Under barnens sista år i förskolan arbetar pedagogerna med inledande läs- och skrivinlärning. På så vis kan barnen börja skolan med grundläggande kunskaper och tilltro till sin egen förmåga. Samtidigt stärks föräldrarna i sitt skolförälderskap, bland annat genom vår föräldragrupp *Lyckas i skolan*.

Efter skolstarten fortsätter arbetet tillsammans med föräldrar som har barn i årskurs F-3. Tillsammans identifierar vi behov och utvecklar arbetssätt som föräldrarna själva kan driva, till exempel studiestödsgrupper för barn och föräldrar. Vi delar alla ett gemensamt mål – att det ska gå bra för barnen i skolan!